

Calcifying Odontogenic Cyst

พลิชฐ์ วุฒิกรวิภาค

Abstract: Calcifying odontogenic cyst is a cystic lesion form by odontogenic tissue. This is a report of a patient, 21 year old female, who came to my attention with a large painless lesion of the gum. The diagnosis was made by the physical and radiographic appearances. This was confirmed by pathological findings. Removal of the cyst was successful. There was no recurrence after the 4th year of follow up.

Calcifying Odontogenic Cyst.

Phasit Wuttikornvipark.

Department of Dentistry, Thamuang Hospital, Kanchanaburi.

Region 7 Medical Journal 1993 ; 2 : 121-123

บทคัดย่อ ถุงน้ำแคลซิฟายอิงโอดอนโตจีนิคซิสต์ (calcifying odontogenic cyst) เป็นถุงน้ำชนิดที่เกิดจากเนื้อเยื่อที่ทำหน้าที่สร้างฟัน รายงานนี้เป็นผู้ป่วยหญิงไทย อายุ 21 ปี ที่มารับการตรวจวิเคราะห์และบำบัดรักษา ลักษณะของรอยโรคค่อนข้างใหญ่ ไม่มีอาการเจ็บปวดเมื่อกด ได้ทำการวินิจฉัยแยกโรคออกจากกลุ่มโรคที่มีลักษณะเป็นถุงน้ำและมีฟันฝังร่วมอยู่ด้วย ได้ให้การรักษาโดยวิธีการทางศัลยกรรมและติดตามผลเป็นเวลา 4 ปี ไม่พบว่ามีอาการกลับเป็นโรคใหม่อีก

บทนำ

Calcifying odontogenic cyst (COC) (ถุงน้ำที่มีหินปูน และมีจุดกำเนิดเกี่ยวกับการเกิดฟัน) ถุงน้ำชนิดนี้เกิดได้ไม่มากนัก¹ และรอยโรคจะมี 2 ลักษณะ คือเป็นทั้งถุงน้ำและเนื้องอกในรอยโรคเดียวกัน² โรคนี้เป็นถุงน้ำชนิดไม่ร้ายแรง เกิดทั้งในขากรรไกรล่าง และขากรรไกรบน พบว่า 54.2% เกิดในผู้หญิง (Freedman et al 1975) และพบว่าอายุก่อน 41 ปี พบในผู้ชายมากกว่า 47% เกิดก่อนอายุ 31 ปี โรคนี้ 75% เกิดในกระดูก 25% เกิดในเนื้อเยื่ออ่อน ผู้ป่วยมักไม่มีอาการอะไร ต่อมาระยะหลังจะมีการขยายตัวของกระดูก ทำให้ปวดหรือมีอาการขาได้

ลักษณะภาพถ่ายทางรังสีจะพบเงาดำ ขอบเขตชัดเจนอาจเป็นวงเดียว หรือหลายวง ภายในเงาดำจะมีเงาขาวขนาดต่าง ๆ กระจายทั่วไป ถุงน้ำชนิดนี้อาจเกิดร่วมกับ odontoma³ หรือฟันคุดก็ได้ ลักษณะทางจุลพยาธิวิทยา เยื่อผนังของถุงน้ำ จะเป็นเซลล์หลายชั้น ชั้น basal cell layer จะเป็นเซลล์รูปเหลี่ยม แท่ง ถัดออกมาเป็น squamous cells แบบ ๆ เรียงซ้อนกันหลายชั้น และในชั้นบนจะพบกลุ่ม stellate reticulum cell ปะปนไปกับเซลล์พวกหนึ่ง ซึ่งมี cytoplasm สีมชมพู และบางที่ไม่มี nuclei เรียก ghost cell ซึ่งเซลล์พวกนี้จะมี nuclei สลายตัว และ cytoplasm ใส ต่อไปจะเป็น keratin ร่วมกันเป็นก้อน ๆ ย่อม

ติดสีชมพูด้วย H & E stain บางส่วนจะมีหินปูนซึ่งทำให้เห็นเป็นเงาขาวในภาพถ่ายรังสี การรักษาทำการควักออกแบบถุงน้ำทั่ว ๆ ไป

รายงานผู้ป่วย

ผู้ป่วยหญิงไทย อายุ 21 ปี มาโรงพยาบาลด้วยอาการบวมที่บริเวณเหงือกและปีกจมูกด้านซ้าย ไม่มีอาการเจ็บปวดใด ๆ เป็นมาได้ประมาณ 2 ปี อาการบวมเป็นไปอย่างช้า ๆ ผู้ป่วยไม่เคยมีโรคประจำตัว ร่างกายทั่วไปแข็งแรง ตรวจในช่องปากพบว่ามีอาการบวมบริเวณฟันตัดบนซ้าย และฟัน # 23 หายไป กดดูแข็งไม่รู้สึกเจ็บเนื้อเยื่อที่หูช่องปากปกติ ถ่ายภาพรังสี topographic occlusal film พบว่ามีบริเวณเป็นเงาดำขนาดใหญ่ ขอบเขตชัดเจน ตั้งแต่ฟัน # 23 ถึง # 27 มีลักษณะเป็นเงาเดียว มีฟัน # 23 ผังอยู่ และมีจุดขาวขุ่นเป็นกลุ่มอยู่ภายในถุงน้ำ

การวินิจฉัยโรคขั้นต้น

1. ถุงน้ำ dentigerous cyst
2. Adenomatoid odontogenic cyst
3. Ameloblastoma
4. Calcifying odontogenic cyst

ทำการรักษาโดยการดมยาสลบและควักเอาก่อนเนื้อออกทั้งหมด (total enucleation) ผลการตรวจชิ้นเนื้อ เป็น calcifying odontogenic cyst

วิจารณ์

ถุงน้ำ แคลซิฟายอิง โอคอนโตจีนิคซิส เป็นถุงน้ำชนิดไม่ร้ายแรงชนิดหนึ่งที่มีจุดกำเนิดจากเนื้อเยื่อที่หน้าที่สร้างฟัน โรคนี้ไม่ทำให้เกิดการเจ็บปวดแต่อย่างใด แต่ทำให้ใบหน้าผิดปกติ ผู้ป่วยมาพบเพราะว่ามีใบหน้าบวมออกมาด้านหนึ่ง และเป็นก้อนที่เหงือกเมื่อรักษาแล้วติดตามผล 4 ปี ไม่พบว่าเป็นซ้ำใหม่

ในผู้ป่วยรายนี้ ถุงน้ำเป็นแบบกระดูก (intraos-

seous) ซึ่งในปัจจุบันพบว่ามีผนังของเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (connective tissue) ข้างเคียงซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิด complex compound odontoma

สรุป

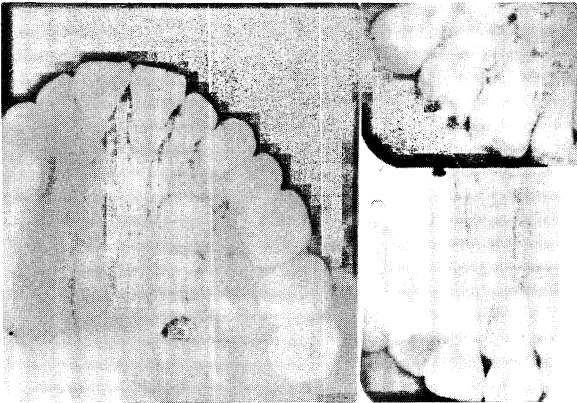
Calcifying odontogenic cyst เป็นโรคที่พบไม่บ่อยมีลักษณะที่ตรวจพบได้ดังกล่าวนำมาแล้ว โรคนี้การรักษาสามารถทำได้ง่าย ในโรงพยาบาลต่างจังหวัดที่มีเครื่องมือพร้อมและมีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการผ่าตัดสามารถแก้ไขความผิดปกติของคนไข้ได้

ภาพถ่ายด้านหน้าตรงคนไข้ เห็นปีกจมูกด้านซ้ายบวมกว่าด้านขวา

เหงือกด้านซ้ายบวม

ภาพถ่ายรังสี มีฟัน # 23 มีงอกอยู่ใน rarefied area

เป็น cyst ที่ควักออกมา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณทันตแพทย์สมชาย ศักดิ์
เรืองงาม ที่ช่วยแนะนำการผ่าตัด และการเขียนรายงาน
ผู้ป่วย

เอกสารอ้างอิง

1. สมศรี โรจน์พัฒนศิริเวช. เอกสารประกอบการสอน. คณะ
ทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2503.
2. Wood NK, Gooz PW. Differential diagnosis of oral
lesions, 2nd ed. Cv Mosby Company 1980.
3. Keszler A, Cuglidmotti MB. Calcifying odontogenic cyst
associated with odontoma. Oral Maxillofacial Surg
1987:457-9.
4. Buchmer A. The central (intraosseous) calcifying
odontogenic cyst. J Maxillofacial Sur 1991: 330-9

อภินันทนาการ

จาก

บริษัท เอฟ อี ซิลลิก (กรุงเทพฯ) จำกัด

๑ ถนนสีลม กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทร ๒๓๓๕๘๗๐-๙, ๒๓๓๐๑๑๐-๙, ๒๓๓๐๑๒๐-๙